
منابع قانونی

حقوق بین الملل خصوصی و داوری

(داخلی - بین المللی)

دکتر همایون مافی
دانشیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه مازندران
و
حسین کاویار

مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه:	مافی، همايون، ۱۳۳۸
عنوان قراردادى:	ايران، قوانين و احكام
عنوان و نام پديدآور:	منابع قانونى حقوق بين الملل خصوصى و داورى (داخلى - بين المللى)/همايون مافى، حسين كاويار تهران: مجد، ۱۳۹۲.
مشخصات نشر:	۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۱۰۳-۱
شابک:	حقوق بين الملل خصوصى -- ايران
موضوع:	حقوق بين الملل خصوصى -- آيين دادرسى مدنى
موضوع:	حقوق بين الملل
رده بندى كنگره:	KMH۴۸۰/م۲م۳ ۱۳۹۲
رده بندى ديويى:	۳۴۰/۹۰۹۵۵
شماره كتابشناسى ملي:	۳۱۰۹۶۰۴

منابع قانونى حقوق بين الملل خصوصى و داورى

دکتر همايون مافى - حسين كاويار

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۲ تعداد: ۵۰۰ نسخه

قيمت: ۲۰۰۰۰ تومان

تمامى حقوق © محفوظ است.

دفتر مكرى:

ميدان انقلاب، خيابان وحيد نظرى، تقاطع ۱۲ فروردين، پلاک ۱۰۸

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۱۳۰۷۸ - ۶۶۹۶۳۳۸۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۱۰۳-۱

ISBN : 978-600-193-103-1

نمايشگاه‌هاى دائمى آثار حقوقى «مجد»

شعبه فروردين: خيابان ۱۲ فروردين، مقابل تعزيرات، پلاک ۲۸۳، طبقه دوم تلفن: ۶۶۴۹۰۹۹۸
شعبه اردبهبشت: خيابان اردبهبشت (منبرى جاويد)، تقاطع ژاندارمرى، پلاک ۵۷ تلفن: ۶۶۴۸۶۸۷۴
شعبه کريمخان: بلوار کريمخان، بعد از خردمند شمالى، پلاک ۴۳، واحد ۲ - تلفن: ۸۸۸۳۴۳۳۷
شعبه يزد: خيابان فرخى يزدى، مجتمع تجارى شقايق، طبقه هم کف - تلفن: ۶۲۶۸۶۷۰ - ۰۳۵۱
شعبه مشهد: خيابان دانشگاه، بين چهارراه دکتر اوگلستان، بازار کتاب گلستان، پلاک ۲ تلفن: ۸۴۰۵۵۳۷

www.majdlaw.ir

E-mail: majdlaw6@yahoo.com

فصلنامه حقوقى مجد با ارائه مقالات اساتيد مبرز حقوق کشور بطور منظم منتشر مى‌شود.

فهرست مطالب

مقدمه	۱۳
-------------	----

فصل اول: تابعیت - قانون حاکم بر احوال شخصیه اشیاء منقول و غیر منقول - تعهدات قرار دادی - تبعیت دعاوی از قانون مقر دادگاه از حیث صلاحیت محاکم - نظم عمومی

از قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	۱۷
از قانون مدنی	۱۹
قانون تابعیت	۲۸
قانون متمم قانون تابعیت	۳۱
نظامنامه قانون تابعیت ایران	۳۲
قانون تعیین تکلیف تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی	۳۴
طرح اصلاح قانون تعیین تکلیف تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی	۳۵

فصل دوم: احوال شخصیه ایرانیان غیر شیعه

قانون اجازه رعایت احوال شخصیه ایرانیان غیر شیعه در محاکم رای وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور در مورد لزوم رعایت قواعد و عادات مسلم ایرانیان غیر شیعه در احوال شخصیه از طرف دادگاهها (شماره ۳۷ - ۱۳۶۳/۹/۱۹)	۳۶
قانون رسیدگی به دعاوی مطروحه راجع به احوال شخصیه و تعلیمات دینی ایرانیان زرتشتی، کلیمی و مسیحی	۳۷

فصل سوم: ورود و اقامت اتباع خارجه

قانون راجع به ورود و اقامت اتباع خارجه در ایران	۳۸
آیین نامه اجرایی قانون ورود و اقامت اتباع بیگانه	۴۴

تصویب‌نامه در خصوص الحاق تبصره (۲) به ماده (۵) آیین‌نامه اجرایی قانون

راجع به ورود و اقامت اتباع خارجه در ایران ۴۷

آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۸ قانون ورود و اقامت اتباع خارجه در ایران ۴۸

آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۹ قانون ورود و اقامت اتباع خارجه در ایران ۴۹

فصل چهارم: گذرنامه

قانون گذرنامه ۵۰

تصویب‌نامه در خصوص ماده ۲۴ قانون گذرنامه مصوب ۱۳۵۱ ۶۱

آیین‌نامه اصلاحی اجرای وصول عوارض مسافرت به خارج از کشور در مورد

مسافرین دارنده گذرنامه عادی ۶۱

قانون راجع به الحاق ماده واحده به قانون گذرنامه راجع به شرایط صدور

گذرنامه برای رانندگان و کدک رانندگان خط ترانزیت موضوع ماده ۴

آیین‌نامه اجرایی قانون تأمین اعتبارات عمرانی که از معافیت پرداخت

عوارض گذرنامه استفاده می‌نمایند ۶۲

آیین‌نامه اجرایی بند ۳ ماده ۲۹ قانون گذرنامه در خصوص پروانه گذر سکنة مرزی ۶۴

قانون مجازات عبور دهندگان اشخاص غیر مجاز از مرزهای کشور و اصلاح

بعضی از مواد قانون گذرنامه و قانون ورود و اقامت اتباع خارجه در ایران ۶۵

آیین‌نامه اجرایی صدور رواید اتباع خارجی در مناطق آزاد تجاری - صنعتی

جمهوری اسلامی ایران ۶۷

آئین‌نامه نحوه آزمایش جمعیتی اتباع و مهاجرین خارجی شناسایی شده در

جمهوری اسلامی ایران ۶۸

آئین‌نامه همکاری شورای هماهنگی اجرایی اتباع بیگانه و ستاد کل نیروهای مسلح ۶۹

آئین‌نامه مربوط به تعیین مناطق ممنوع تردد و اسکان اتباع خارجی در مرزهای کشور ۷۰

آئین‌نامه اجرائی صدور پروانه گذر کارکنان و وسایط نقلیه آبی موضوع بند (۲)

ماده (۲۹) قانون گذرنامه - مصوب ۱۳۵۱ ۷۲

تصویب‌نامه آئین‌نامه مربوط به تعیین مناطق ممنوعه تردد و اسکان اتباع

خارجی در مرزهای کشور ۷۳

فصل پنجم: اسناد سجلی و ثبت احوال

از قانون ثبت احوال	۷۴
از قانون تخلقات، جرایم و مجازاتهای مربوط به اسناد سجلی و شناسنامه	۸۰
قانون الزام اختصاص شماره ملی و کد پستی برای کلیه اتباع ایرانی	۸۱
آیین نامه اجرایی قانون الزام اختصاص شماره ملی و کد پستی برای کلیه اتباع ایرانی	۸۲
آیین نامه سجل قضایی ۱۳۸۴/۱۱/۲ رییس قوه قضائیه	۸۴

فصل ششم: دعاوی مدنی علیه دولت های خارجی

قانون صلاحیت دادگستری جمهوری اسلامی ایران برای رسیدگی به دعاوی مدنی علیه دولتهای خارجی	۹۰
قانون اصلاح قانون صلاحیت دادگستری جمهوری اسلامی ایران برای رسیدگی به دعاوی مدنی علیه دولتهای خارجی مصوب ۱۳۷۹/۸/۱۱	۹۲
آیین نامه اجرائی قانون صلاحیت دادگستری جمهوری اسلامی ایران برای رسیدگی به دعاوی مدنی علیه دولتهای خارجی مصوب ۱۳۷۸	۹۲
اصلاحیه آیین نامه اجرائی قانون صلاحیت دادگستری جمهوری اسلامی ایران برای رسیدگی به دعاوی مدنی علیه دولتهای خارجی	۹۳

فصل هفتم: اموال غیر منقول اتباع خارجی

قانون راجع به اموال غیر منقول اتباع خارجی	۹۴
آیین نامه اجرایی قانون مربوط به ترکه اتباع بیگانه	۹۵
آیین نامه استملاک اتباع خارجه	۱۰۰
آیین نامه اداره حفاظت اموال اتباع بیگانه	۱۰۳
تصویب نامه راجع به اجازه خرید اموال غیر منقول جهت اشخاص که به منظور سیاحت و استفاده ییلاقی به کشور ایران مسافرت می نمایند	۱۰۴
آیین نامه اجرایی راجع به استملاک اتباع بیگانه در ایران	۱۰۵

فصل هشتم: کار اتباع خارجه در ایران

- قانون راجع به اطبای خارجی ۱۰۶
- از قانون کار ۱۰۷
- قانون شمول مقررات قانون کار و حفاظت فنی و بهداشت کار در مورد کارکنان و اتباع خارجی نهادهای انقلاب و مؤسساتی که تولیدات غیر تسلیحاتی دارند ۱۰۹
- آیین نامه نحوه آموزش اتباع خارجی ۱۱۰
- اصلاحیه دستورالعمل روش اجرائی و مدارک لازم جهت صدور رواید ورود با حق کار و همچنین صدور تمدید و تجدید پروانه کار اتباع خارجی موضوع ماده ۱۱ آئین نامه اجرائی ماده ۱۲۹ قانون کار جمهوری اسلامی ایران مصوب مورخ ۱۳۸۱/۱/۱۹ وزیر کار و امور اجتماعی ۱۱۱

فصل نهم: ازدواج با اتباع خارجه

- قانون منع ازدواج کارمندان وزارت امور خارجه با اتباع بیگانه ۱۱۶
- آیین نامه زناشویی بانوان با اتباع بیگانه غیر ایرانی ۱۱۶
- آئین نامه ازدواج مردان ایرانی با زنان خارجی آواره (دارنده کارت هویت ویژه اتباع) ۱۱۷

فصل دهم: ثبت شرکتها - شرایط اساسی برات صادره در خارج ایران -

اقامتگاه و تابعیت شخص حقوقی

- قانون ثبت شرکتها ۱۱۹
- از قانون تجارت ۱۲۳
- قانون اجازه ثبت شعبه یا نمایندگی شرکت های خارجی ۱۲۶
- آیین نامه اجرایی قانون اجازه ثبت شعبه یا نمایندگی شرکتهای خارجی ۱۲۶

فصل یازدهم: سرمایه گذاری خارجی

- قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی ۱۲۹
- آیین نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی ۱۳۴

آیین‌نامه اجرایی بند «ج» ماده (۱۵) قانون برنامه چهارم توسعه

اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران..... ۱۴۴

فصل دوازدهم: متفرقه

از قانون ثبت علائم و اختراعات مصوب ۱۳۱۰/۴/۱..... ۱۴۸

آیین‌نامه راجع به فوت اتباع بیگانه..... ۱۴۹

از قانون امور حسبی مصوب ۱۳۱۹/۴/۲..... ۱۵۰

از قانون هواپیمایی کشوری..... ۱۵۴

از قانون دریایی..... ۱۵۵

آیین‌نامه تعیین مرجع گواهی وکالت در دعاوی در ممالکی که دولت ایران

در آن نمایندگی سیاسی یا کنسولی ندارد..... ۱۵۹

قانون کنوانسیون مربوط به وضع پناهندگان و پروتکل آن..... ۱۶۰

از قانون بیمه تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴/۴/۳ و اصلاحات بعدی..... ۱۶۰

از قانون دفاتر اسناد رسمی و قانون سردفتران و دفتریاران..... ۱۶۱

از قانون اجرای احکام مدنی..... ۱۶۱

از قانون خدمت وظیفه عمومی..... ۱۶۳

لایحه قانونی راجع به معافیت کلیه اتباع ایران مقیم در کشورهای خارجی

که جهت تعیین تکلیف خدمت نظام وظیفه وارد ایران می‌شوند از پرداخت

عوارض قانونی خروج از کشور..... ۱۶۴

از قانون مالیاتهای مستقیم..... ۱۶۴

آیین‌نامه اجرایی صدور سند مسافرت پناهندگان سیاسی..... ۱۶۸

تصویب‌نامه راجع به دارندگان سند مسافرت مصوب جلسه

مورخ ۶۷/۴/۱۵ هیئت وزیران..... ۱۷۱

از قانون آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب (در امور مدنی)..... ۱۷۱

قانون لزوم بازرسی و انگشت نگاری از اتباع آمریکایی در مبادی

ورودی کشور مصوب ۱۳۸۵/۸/۲۸..... ۱۷۶

فصل سیزدهم: قواعد داوری

- از قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران ۱۷۷
- از آیین نامه اجرایی قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران ۱۸۱
- از اساسنامه سازمان بورس و اوراق بهادار ۱۸۱
- از قانون اصلاح باره ای از قوانین دادگستری ۱۸۳
- آئین نامه اجرائی تبصره ذیل ماده ۲۸ قانون اصلاح پاره ای ۱۸۴
- از قوانین دادگستری ۱۸۴
- از قانون اساسی ۱۸۵
- از قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران ۱۸۵
- نظریه شورای نگهبان در خصوص اصل یکصد و سی و نهم قانون اساسی ۱۸۶
- تصویب نامه هیأت وزیران درباره تفویض اجازه ارجاع دعاوی راجع
به اموال عمومی و دولتی به داوری به کمیسیون امر زیربنایی و صنعت ۱۸۷
- قانون داوری تجاری بین المللی ۱۸۷
- تصویب نامه هیأت وزیران در مورد اصل ۱۳۹ قانون اساسی ۱۹۹
- تصویب نامه هیأت وزیران در مورد طرحهای عمرانی ۱۹۹
- از قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران ۲۰۰
- از قانون آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی ۲۰۱
- از قانون آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب (در امور مدنی) ۲۰۱
- بخشنامه ریاست جمهوری ۲۰۸
- قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون شناسایی و
اجرای احکام داوری خارجی ۲۰۹
- قانون موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و کمیته حقوقی
مشورتی آسیایی - آفریقایی راجع به ایجاد مرکز منطقه ای داوری در تهران ۲۰۹
- تصویب نامه هیأت وزیران راجع به تعیین اعضای هیأت داوری واگذاری سهام ۲۱۲
- آیین نامه حق الزحمه داوری ۲۱۲
- آیین نامه اجرایی ماده ۲۱ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی و اجتماعی
و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران ۲۱۳
- قواعد داوری مرکز منطقه ای داوری تهران ۲۱۵
- قواعد داوری مورخ ۲۰۰۵/۱/۳۱ ۲۱۵

قانون اساسنامه مرکز داوری اتاق ایران	۲۳۵
از آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۸۹ قانون برنامه سوم توسعه (آیین‌نامه شوراهاى حل اختلاف) ۲۳۷	
آیین‌نامه هزینه‌های داوری	۲۳۷
قواعد و آیین داوری مرکز داوری اتاق ایران	۲۳۹
آئین‌نامه داخلی مرکز داوری اتاق ایران	۲۶۲
از قانون پیش فروش ساختمان مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۲	۲۶۸

فصل چهاردهم: مقررات بین المللی

بخش اول: مقررات مربوط به حقوق بین الملل خصوصی

از اعلامیه حقوق بشر	۲۶۹
کنوانسیون مربوط به وضع پناهندگان	۲۶۹
اساسنامه کنفرانس لاهه در حقوق بین الملل خصوصی ۱۵ ژوئیه ۱۹۹۵	۲۸۹
از اعلامیه حقوق کودک	۲۹۱
قرارداد وین درباره روابط سیاسی پروتکل اختیاری مربوط به	
تحصیل تابعیت ۱۹۶۱/۴/۱۸	۲۹۱
پروتکل مربوط به وضع پناهندگان (۳۱ ژانویه ۱۹۶۷)	۲۹۲
از کنوانسیون رفع کلیه تبعیضات علیه زنان	۲۹۵
کنوانسیون راجع به قانون قابل اعمال بر قراردادهای بیع بین المللی کالا	۲۹۶
قانون فدرال سویس درباره حقوق بین الملل خصوصی	۳۰۴
کنوانسیون حقوق کودک	۳۴۸
کنوانسیون اروپایی تابعیت	۳۴۹

بخش دوم: قواعد داوری

کنوانسیون شناسایی و اجرای آرای داوری خارجی ۱۹۵۸/۶/۱۰	۳۶۰
کنوانسیون حل و فصل اختلافات مربوط به سرمایه گذاری بین دولتها و	
اتباع دولتهای دیگر	۳۶۵
کنوانسیون آمریکایی راجع به داوری تجاری بین المللی	۳۸۲
مقررات داوری آنسیترال (مصوب ۱۹۷۶/۱۲/۱۵)	۳۸۴

۱۲ منابع قانونی حقوق بین الملل خصوصی و داوری

- بیانیه اصول کلی، بیانیه دولت جمهوری دموکراتیک و مردمی الجزایر ۳۹۸
- بیانیه حل و فصل ادعاها - بیانیه دولت جمهوری دموکراتیک و مردمی
الجزایر درباره حل و فصل ادعاها توسط دولت ایالات متحده آمریکا
- و دولت جمهوری اسلامی ایران ۴۰۳
- آیین دادرسی دادگاه داوری ایران ایالات متحد آمریکا ۴۰۶
- قانون نمونه داوری تجاری بین المللی ۱۹۸۵/۶/۲۱ ۴۳۸
- قواعد داوری اتاق بازرگانی بین المللی ۴۵۱
- قواعد داوری در اتاق بازرگانی بین المللی ۱۹۹۸/۱/۱ ۴۷۴
- هزینه ها و حق الزحمه داوری ۴۸۸
- اساسنامه دیوان بین المللی داوری اتاق بازرگانی بین المللی ۴۹۳
- قواعد داخلی دیوان بین المللی داوری اتاق بازرگانی بین المللی ۴۹۴
- بخش سوم: قواعد سازش
- قواعد سازش اختیاری اتاق بازرگانی بین المللی (قابل اجرا از اول ژانویه ۱۹۹۸) ۴۹۶
- قانون نمونه آنسیترال در مورد سازش تجاری بین المللی (۲۰۰۲) ۴۹۹

مقدمه

جمله ذرات عالم در نهان
ما سمیعیم و بصیریم و هشیم
با تو میگویند روزان و شبان
با شما نامحرمان ما خامشیم
(مولوی)

پراکندگی مواد قانونی مربوط به حقوق بین الملل خصوصی و فقدان مجموعه‌ای منسجم از قوانین و مقررات مربوط به این رشته همواره مطالعه مضامین و عناوین آن را با دشواری روبرو کرده است. با توجه به اهمیت موضوع و به منظور آگاهی نسبت به مقررات حقوق بین الملل خصوصی اقدام به تهیه و تدوین این مجموعه گردید که به نوبه خود حاوی طیف وسیعی از قوانین ملی و بین المللی است.

حقوق بین الملل خصوصی موضوع مطالعه خود را قواعد حقوقی الزام آور حاکم بر روابط افراد و اشخاص خصوصی در جامعه بین المللی قرار داده است. بنابراین، حقوق بین الملل خصوصی مجموع قواعدی است که روابط افراد در زندگی بین المللی را مورد بررسی قرار می‌دهد و بر آن دسته از روابط خصوصی که در آن حداقل یک عامل خارجی وجود داشته باشد حکومت می‌کند. در صورت عدم وجود عامل خارجی موضوع تعارض قوانین منتفی است. بر عکس، در حقوق بین الملل عمومی روابط دولت‌ها و سازمان‌های بین المللی موضوع این رشته را تشکیل می‌دهد. وجه فارق حقوق بین الملل خصوصی از حقوق بین الملل عمومی تنظیم روابط افراد یا اشخاص خصوصی در جامعه بین المللی است. در موضوعات حقوق بین الملل خصوصی دولت‌ها از اختیار تنظیم قانونگذاری داخلی برخوردار هستند. مقتضیات کنونی این جامعه وابستگی آن به رعایت نظم بین المللی و استقلال دولت‌ها در پی‌ریزی این نظم می‌باشد. جهش حقوق تجارت بین الملل و توسعه ارتباطات به همراه نیاز متقابل کشورها به یکدیگر روابط افراد در صحنه بین المللی را در بسیاری از موارد تحت تأثیر قرار داده است. از ملزومات این امر آگاهی جامع حقوقدانان از فنون و روش‌ها و مقررات این رشته از حقوق است. در روابط افراد در سطح بین المللی موضوع حاکمیت قوانین مختلف و اعمال قانون صالح مطرح می‌گردد. شایان ذکر است که وظیفه قواعد حل تعارض در حقوق بین الملل خصوصی حل و فصل مستقیم اختلافات نیست و تنها به تعیین قانون مناسب و لازم‌الاجرا که باید بر موضوع معینی حکومت نماید اکتفا می‌کند. هدف تعارض قوانین، مساعدت به دادگاهها در تصمیم‌گیری راجع به موضوعی است که واجد یک عنصر خارجی باشد. این امر خود موارد زیر را شامل می‌گردد:

(۱) صلاحیت دادگاه به معنی صلاحیت استماع و تصمیم‌گیری در خصوص موضوع مطروحه

(۲) انتخاب قواعد مناسب یک نظام حقوقی اعم از اینکه این قواعد ملی یا خارجی باشد (۲)
(۳) شناسایی و اجرای احکام صادره از دادگاههای خارجی^(۱)

تقسیمات مجموعه قوانین حاضر و عناوین انتخابی برای آنها جنبه شخصی و ذوقی داشته و به منظور استفاده سریع‌تر و آسان‌تر از این مجموعه مورد توجه قرار گرفته است. از لحاظ سهولت مراجعه در این مجموعه، فهرست ترتیبی قوانین و مقررات که در ابتدای کتاب درج گردیده تا حد امکان با رعایت تاریخ تصویب انتظام یافته است. ذکر برخی از قوانین با توجه به منسوخ بودن آنها از جمله قانون تابعیت مصوب ۱۳۰۸/۶/۱۶، قانون متمم قانون تابعیت مصوب ۱۳۰۹/۷/۲۹ و نظام‌نامه قانون تابعیت ایران مصوب ۱۳۱۴ از جهت تبیین ارزش تاریخی این قوانین و تشریح سیر تحولات و تجارب قانون‌گذاری در ایران صورت گرفته است. فصول یک تا ده این کتاب به قوانین داخلی حقوق بین‌الملل خصوصی اختصاص یافته است. فصل یازدهم به سرمایه‌گذاری خارجی پرداخته است فصل دوازدهم، شامل مقررات متفرقه مرتبط با حقوق بین‌الملل خصوصی است. در فصل سیزدهم، مقررات داخلی داوری گردآوری شده است. فصل چهاردهم، از سه بخش مجزا تشکیل شده که در بخش اول مقررات بین‌المللی مربوط به حقوق بین‌الملل خصوصی درج گردیده است. در بخش دوم، قواعد داوری تجاری بین‌المللی ذکر شده است. بخش سوم، نیز به قواعد سازش می‌پردازد.

اهتمام ویژه از درج مقررات داوری ارتباط عمیق و وثیق این رشته با حقوق بین‌الملل خصوصی است. موضوع داوری تجاری بین‌المللی همانند حقوق بین‌الملل خصوصی فیصله اختلافات برخاسته از روابط تجاری بین‌المللی با ماهیت حقوق خصوصی است که واجد یک عنصر خارجی باشد. حلقه پیوند و اتصال داوری و حقوق بین‌الملل خصوصی در بحث قانون حاکم بر ماهیت دعوی برجسته و ممتاز می‌شود. در نظام داوری، هرگاه طرفین قرارداد در خصوص قانون حاکم بر ماهیت دعوی ساکت باشند و گزینه‌ای نیز برای تعیین قانون حاکم بر قرارداد موجود نباشد، داور بین‌المللی به علت فقدان قانون محل رسیدگی با تأکید بر آزادی و استقلال عمل خود از میان قواعد حل تعارض مناسب قانون حاکم را اعمال می‌کند. غالباً، داوران طبق قواعد حل تعارض موجود در سیستم‌های حقوقی پیشرفته یا نظام‌های حقوقی موثر بر اختلاف یعنی ضابطه نزدیکترین و واقعی‌ترین ارتباط (Closest and most real connection) موضوع را حل و فصل خواهند کرد. این گرایش را می‌توان همسو و منطبق با منطق داوری بین‌المللی به حساب آورد. تصمیم داور در این خصوص نباید مخالف نظم عمومی

داخلی کشورها باشد. داور در عین اینکه حافظ هیچ نوع نظم عمومی محسوب نمی‌شود، با این وجود، مکلف به رعایت نظم عمومی کشورهای ذینفع در اختلاف می‌باشد. در غیر این صورت، به دلیل عدم رعایت قواعد آمره کشورهای مرتبط با رای (کشورهای ذینفع) و به ویژه مقررات آمره قانون حاکم دو طرف اختلاف، تصمیم داور در مرحله اجرا با مخالفت روبرو خواهد شد. این در حالی است که قاضی دادگستری تنها مایخوذ و مقید به اجرای نظم عمومی مقر دادگاه در زمینه بین‌المللی است. استثنای نظم عمومی بین‌المللی صرفاً متضمن طرد قوانین خارجی صالحی است (نظم عمومی طردکننده) که مغایر با برداشتها و اصول نظام حقوقی کشوری است که قاضی مأموریت دفاع از آن را بر عهده دارد. مضافاً، قانون صالح در مورد اهلیت طرفین دعوی داور در خارج از حوزه قرارداد داور بوده و تابع قاعده عام تعیین اهلیت و مطابق با قوانین داخلی کشورها تعیین می‌شود. بنابراین، اهلیت طرفین یا تابع قانون دولت متبوع آنهاست یا تابع قانون اقامتگاه آنان.

در تدوین این مجموعه از همکاری یکی از دانشجویانم و دانشجوی نمونه کشوری آقای حسین کاویار دانشجوی دکترای حقوق خصوصی دانشگاه مازندران برخوردار بوده‌ام که با مهربانی و کرامت اخلاقی خود منابع لازم این کتاب را فراهم ساختند. اگر زحمات بی‌دریغ این دانشجوی ارجمند و با فضیلت نبود این مجموعه به سبک و سیاق حاضر به زیور طبع اراسته نمی‌شد. در اینجا لازم است از این محقق جوان و آینده‌دار تشکر و قدردانی نمایم. با این همه، مسئولیت همه نقائص و کاستیها بر عهده اینجانب است.

در پایان، از آقای دکتر سید عباس حسینی نیک مدیر محترم انتشارات مجد که با فروتنی به نشر این مجموعه قوانین مبادرت ورزیدند سپاسگزار می‌نمایم. اگر این مجموعه را فایده‌تی باشد تدوین کنندگان پاداش خود را ستده‌اند. امیدواری این است که این مجموعه بتواند دریچه‌ای روشن فراوی خوانندگان ارجمند و خردمند بگشاید، آن‌که به حکم طبع تعالی پسند خود، پرواز ذهن ژرف کاوشان از آفاق زمانه فراتر است.

همایون مافی

دی ماه ۱۳۹۱